

„Staatsstreich“, „Stampfschlägel“, „Wachspflaster“ itd. po nemški. Mnogo nerazumljivega v staroslovenščini, med drugim tudi izgovarjanje mnogih besedí, nam postaja razumljivo, kadar ruščino dobro znamo; kakor tudi narobe: nove slavjanske jezike še le takrat znamo, kadar staroslovenščino dobro znamo. Zato se v Rusiji staroslovenščine uže otrok uči skupej z ruščino, ne še le gimnazijalec v 6. ali v 7. šoli.

„Ruski polglas в in ruski predlog вü“ si je tedaj gosp. M. v svoji kabinetni slovniciariji le izmislil ter ga je „neznalica“ oktroiral. — Malim je mogoče marsikaj oktroirati, ali pri velikih narodih z razvitim slovstvom, kakoršno je rusko, tako jezikovo nasilije ni mogoče.

(Dalje prihodnjič.)

Književstvo.

* *Die orientalische Frage und die Krisis in Evropa.* Von einem patriotischen Südländer. Triest 1879.

Nedavno je pod tem naslovom na svetlo prišla jako interesantna knjižica, ki razpravlja „turške zadeve in evropsko krizo.“ Izdatelj se imenuje patriotičnega Jugoslovana, in če se ne motimo, je to v naših krogih dobroznan slovensk pisatelj. Že zavoljo tega, ker nam ni znano, da bi se bil do sedaj kak drug naših narodnjakov obširnejšega političnega dela te stroke lotil, je ta knjiga za nas Slovence tem zanimivejša, ker pisatelj odločno na avstrijskem stališču stoji in kaže, da je Avstrija poklicana, pa tudi zmožna težko orijentalno in ž njim tudi jugoslovansko vprašanje korenito in popolnem rešiti. — Našim nemškim nasprotnikom, kateri nam tako radi in vedno očitajo, da so Jugoslovani sploh in vsi Slovenci še posebej izdajalci avstrijske ideje in privrženci Rusije, bo ta knjiga silen trn v peti, kajti zdi se nam, da do sedaj še nikjer ni bilo tako odkritosrčno dokazano, da prihodnost Avstrije le v slovanstvu leži in da njena korist odločno rešenje narodne ideje zahteva. Ker pa Rusija tudi za-se na istem stališču stoji, utegnejo ravno jugoslovanske dežele biti polje prihodnjega boja med Avstrijo in Rusijo, zato je naloga Avstrije, se že sedaj pripravljati na to borbo s severnim velikanom.

To je glavna ideja te patrijotične, pod vtiskom sreberne poroke Nj. Veličanstva pisane knjige.

V navedeni cilj in konec je treba, da Avstrija današnjo politiko temeljito premeni, da se posebno današnji nesrečni in nadalje gotovo nemogoči dualizem odpravi, da se vsem deželam habsburške monarhije ne samo potrebna avtonomija, ampak tudi vsem njenim narodom ne samo v mrtvih paragrafih na papirji, ampak v dejanji istinita pravica narodnega razvoja dodeli. Pisatelj dokazuje, da je naloga vlade in novega državnega zbora, misliti na to, kako da bi se vsem narodom o tem enakomerno zadostilo, in kako da bi se vsi narodi po enakomerni vdeležbi notranje in vnanje politike do vedno više omike in blagostanja pripravili.

Če tudi avstrijski Slovani rusko vnanjo politiko s toplim sočutjem pozdravljajo, je vendar tudi gotovo to, da zaradi tega nočejo postati Rusi. Njih zahteve ne segajo dalje, ko do tega, da v Avstriji ostanejo to, kar so — Slovani in da se jim narodna ravnopravnost in svobodno gibanje na domači zemlji zagotovi, vsaj imajo Slovani ravno tako, kakor vsi drugi evropski narodi, živo narodno čutstvo. Da pa Avstrija premogočni upliv Rusije na Slovane Turčije paralizira, naj ne drži križema rok — piše pisatelj pričujoče knjige — ampak naj si prisvoji Bosno in Hercegovino, junaško in brez strahú, kakor se mogočni državi spodobi, in še dalje čez Novi Pazar do Soluna gré.

To so glavna načela gosp. pisatelja in reči moramo, da je ta načela bistroumno in v patriotičnem in narodnem duhu na 4 pólah svoje knjige razvil. On loči svoje delo v dva razdelka; v prvem razdelku razpravlja glavni dogmatični zapojmek prave državne politike, v drugem razdelku pa obrača prvi razdelek na praktično polje. Prvi razdelek je glavno delo, katero kaže, da je duhoviti pisatelj čuda veliko knjig prebiral (on pozna celo francosko, italijansko in nemško politično literaturo) in jako bistroumno in logično celo gradivo vredil. Če tudi se mi ne skladamo po vse z njegovo dogmatiko in izpeljavo dotičnih načel, vendar zagotavljamo, da je zanimiva knjiga vse hvale vredna.

Fr. Potočnik.

* *Aperçu des travaux sur le droit coutumier en Russie*, par V. Bogišić, professeur de droit à l'Université d'Odessa, membre de plusieurs sociétés savantes.

Ta knjižica slavnoznanega V. Bogišića je v mnogih ozirih jako zanimiva. Iz nje nam je v elegantnem popisu spoznavati pravice, ki se tičejo šeg in običajev naroda ruskega. Piše nam dalje cenjeni pisatelj literaturo potopisno in posebe omenja v Rusiji znamenitih etnografskih del, katera, kakor po vsej naobraženi Evropi, tudi tam nahajajo čim dlje tem več priljubljenosti. Obilica zlatega zrnja je pred nami nakupičena in po imeni zaznamenovana, kakor na pr., poročila o jezici, mitologiji, tradicijonalni narodni literaturi, o narodnem pesništvu, o pripovedkah, katere hranijo, kakor v inih národih, tû v sebi vso rusko národno filozofijo. Ta historični pregled del, ki se tičejo prava navad in običajev ruskega naroda, nam je zelo po godi ter priporočamo ga vsakemu naobražencu, iz srcá želeč s pisateljem, naj se pisateljska delavnost v tej meri vedno bolj razširja, kajti tem načinom se pospešuje vednost, katera, ne poznajoč političnih in etnografskih mej, širi prosveto v vsem človeštvu. Naj bi tudi tudi naobraženi Slovenci čitali to knjižico!

J. Charpentier.

Mnogovrstne novice.

* *13 milijonov in 548.000 gold. je dim odnesel.* — Če nas bralci vprašajo, kako to, jim odgovorimo, da po uradnem poročilu je v prvi polovici letošnjega leta, to je v 6 mesecih, avstrijska vlada za tobak in cigare skupila ta znesek, po takem še za 195.693 gold. več kakor v istem času prejšnjega leta. In vse to — poka-dilo se je v dim.

* *Judov na Dunaji je čedalje več.* Leta 1867. jih je ondi bilo 39.000, — tedaj uže blizo toliko, kolikor jih je dandanes v vsej Angliji. Po zadnjem številjenji ljudstva so jih pa na Dunaji uže našeli 105.000. Na Angleškem, Francoskem in tudi v Nemčiji ni veliko judov zato, ker v teh državah tem „večnim barantačem“ nasproti stoji pametno ljudstvo, katero pozna resnost življenja in se ne dá oderati judom, ki raji kupčevaje postopajo, kakor da bi delali. Vlada v Rumuniji in Srbiji imate tedaj prav, da se bojite vgnjezdenja judov in se zato branite, jim pripoznati ravnopravnost z drugimi svojimi državljani.

* *Strašna lakota v Kini.* Ruski list „Golos“ pripoveduje: Poročila, ki jih prinašajo ruski trgovci iz Kine, pravijo, da je tam strašna lakota in da pomrje na stotisoče ljudi. Ljudje cepajo na cestah in umirajo v groznih bolečinah. Ljudje jedó mrličé, pa napadajo tudi žive ljudi, jih raztrgajo in pojedó. Vjeli so berača, ki je imel kos otročjega života v mavhi. Ko so ga spraševali, je obstal, da že več časa živi ob človeškem

mesu, ker se mu do mrličev gabi, in jih ne more prebaviti. Nek mlad mož se je zgovoril s svojim očetom, da sta ubila nevesto, oziroma sinaho, in razdelila med sabo njeno meso. Očetje moré svoje otroke, in otroci svoje stariše. Take groze in žalosti še ni bilo, kar svet stoji.

Naši dopisi.

Z Dunaja 28. julija. — Ali pridejo ali ne pridejo? to je še dan za dnevom vprašanje, katero največ prežvekujejo tukajšnji judovski listi. Kdo pa so tisti, ki imajo priti? to menda uganejo naši bralci sami, ki vedó, da so Čehi liberalcem še zmirom hud trn v peti, kajti če pride onih 44 poslancev iz Českega, kateri so dosihmal hrbet kazali dunajski zbornici, zmešali bi jim ustavoversko štrono hudó in nesrečni dualizem, ki je takraj Litave njim gospodstvo v roke dal, utegne propasti. Zadnji čas dela ustavakom pa še posebno to sive lasé, da se Čehi razgovarjajo s Poljaki ter se bojijo, da bode ustavaški gloriji konec, če se Čehi porazumejo s Poljaki. Zato jim je uže milo slišati, da se je raztrgala nit dogovorov nemških Pemcev s prvaki českimi. Vendar se o tem motijo, če je res to, kar je v včerajšnjem listu „Osten“ pisal, rekši, da „se nit razprav med Čehi in Nemci, četudi je le tanjka nitka, vendar še od obeh strani naprej prede“ in da je prvomestnik nemškega kluba dr. Schmeykal objavil prvomestniku českih zaupnih mož dr. Riegerju, da še ta teden bode volitev nemško-pemske komisije gotova, ki se ima konečno pogajati s česko komisijo. Da bi tudi mi Slovani danes raji ko jutri slišali gotovo vest, da Čehi stopijo v državni zbor, tega pač ni treba zagotvljati. Kakor pa je prihod Čehov v državni zbor negotov še danes, tako nejasen je tudi še program Taaffe-ov, in če bi smeli — kar ta hip še nikakor nočemo — verjeti čenčam, ki jih je stara „Presse“ pod naslovom: „Ein Interview mit dem Grafen Taaffe“ uni dan razkladala, bil bi grof Taaffe o svoji politiki prav to, kar Slovenci imenujemo „šviga švaga čez dva praga“, ki misli, da je vse storil, če je pripomogel, da je bilo 10 konservativnih poslancev iz vrste velikega posestva českega izvoljenih. Avstrija potrebuje radikalnega zdravila, da se reši propada, v katerega so jo tirali ustavoverci. Pri zadnjih volitvah je ljudstvo dosti glasno govorilo, da jim ne zaupa, saj so izgubili 50 poslanstev. Ali ni to, ali niso hude pritožbe o narodno-gospodarskem polomu dosti žive priče, da v Avstriji ne more dalje več tako ostati? Previdnemu biti je pač treba ministru, katerega je zupanje Nj. veličanstva pozvalo, da iz blata potegne zavoženi državni voz; al če vidi, da velika večina narodov za njim stoji, nima ga biti strah pred kliko, ki se je dosihmal drznila, v dunajskih judovskih listih koló merodajne politike goniti. „Audacem fortuna juvat“, naj bode njegovo gêslo in presukalo se bode kmalu vse na bolje. Če narodni in konservativni poslanci pridejo v državni zbor, pa ne vedó, kakošne namere ima ministerstvo, lahko se primeri, da ti, ki so danes prijatelji njegovi, se vstopijo v opozicijo do njega. — Še drugo, kar radi kvasijo judovski liberalci, da begajo ministra Taaffe-a, je to, kar je nedavno prinesla „Grazer Tagespost“ in je hipoma ponatisnila nova „Presse“, češ, da je grof Hohenwart pisal nekemu odličnemu prijatelju, da „minister Taaffe le, kakor sv. Janez Izveličarju, pot pripravljaja njemu (Hohenwartu).“ Ker pa je Hohenwart „strah“ ustavovercem, je hipoma dunajska Judinja ponatisnila zlagano pismo. Ko je grof Hohenwart to izvedel, poslal je „Pressi“ par vrstic, s katerimi na kratko pravi, da je celo pismo od konca

do kraja zlagano (erlogen). A kaj stori Judinja? Ne, da bi bila na dobro vidno stran, kakor je „Tagespostno“ laž na čelo svojemu listu natisnila, natisnila je Hohenwartovo pismo v skriti kot med „Mittheilungen aus dem Publikum“!! — Tako ravnanje, ki je celó prepovedano po tiskovni postavi, kaže nepoštenost dunajskih judov. Gledé na tako rokodelstvo ustavaških listov morala bi pač prva skrb konservativnega ministerstva biti, — če pridemo kedaj do tega — da se korenito ustavi rokovnaštvo tacih tukajšnjih časnikov, ki „delajo javno mnenje“; če se to zadavi, zadavilo se bode tudi rokovnaštvo pritlikovcev, kakor so „Tagesposta“, „Laibacher Tagblatt“, „Cillier Zeitg.“ itd.

Iz Ljubljane. (Iz seje deželnega odbora 25. julija) imamo poročati sledeče: Deželni inženir gosp. Wičel dobil je nalog, da ogleda naprave zoper povodnje Unca v planinski dolini, in da preišče, kaj je treba popraviti in kaj še storiti. — Za napravo tehničnih stavb za brambo savskega bregú pri Gorenji Savi nad Bésnico se je deželni odbor obrnil na deželno vlado. — Vodja deželne vino- in sadjerejske šole na Slapu gosp. Rih. Dolenc bode po 15. avgustu t. m. šel na Dolenjsko, kjer bode — po dogovoru s kranjsko kmetijsko družbo, katera je za to potovanje si od ministerstva izprosila državne podpore — po več krajih podučeval o pridelovanji vina in sadja. — Sklenilo se je, da se oni najdenici kranjskih mater, kateri so od leta 1877. v dunajski najdenišnici, oziroma iz dunajske najdenišnice na rejo oddani, vzamejo na Kranjsko v rejo. — Deželni odbor je pritrdil, da se pomočnemu učitelju v Cerkljah določi 360 gld. remuneracije na leto, in za šolo v Velikem Gabru dá 100 gold. subvencije iz normalno-šolskega zaklada za notranjo opravo.

— Skupščina antropologov in prazgodovinarjev, katero smo napovedali o zadnjem našem listu, je, kakor je po programu obravnav bilo določeno, trajala dva dni, v ponedeljek in torek. Sešlo se je precej tujih odličnih učenjakov, ki so razpravljali zanimive reči. Dvorana bila je obá dva dni precej polna občinstva, ki je pozorno poslušalo predavanja in debate o njih. Po predlogu gosp. Dežmana je predsedoval skupščinam pl. Hochstetter, c. kr. dvorni svetnik in načelnik c. kr. dunajskih muzej; zapisnikarja pa sta bila gosp. Dežman in dr. Much. Majhna razstava mnogih starin in narodne nošnje naših Kranjic bila je zanimiva. — Drugi pot kaj več o tem shodu. Ne moremo si kaj, da ne bi omenili, kako breztaktno in — reči moramo naravnost — kako neumno je „Laibacherica“ napovedala skupščino „antropologov“, ko je dolgem spisu pritaknila „den unseligen nationalen Hader als wenig empfehlenswerthes Aushängeschild für unser schönes Land“! Če je narodni prepir „ein wenig empfehlenswerthes Aushängeschild“, vprašamo „Laibacherico“: kdo pa so tisti, ki netijo „narodni prepir“? Ali mi, ki v svoji slovenski domačiji zahtevamo pravice, ki nam naravno in postavno gredó, ali pa vi tujci in renegati, ki nam jih jemljete? Naj bi „Laibacherica“ pisec bral Dežmanove „proklete grablje“, pa bo lahko sodil, kdo dela prepir. Zato ni bila „Laib.“ modra, da je očitala, kar naj bi bila raje — zamolčala!

— Česar smo tri dolga leta pričakovali, zgodilo se je na veliko radost vsem domoljubom 25. dne t. m. — po prečastitem gosp. knezoškofu dr. Pogačarju je bil namreč gosp. Karol Klun, častiti naš deželni in državni poslanec, vmeščen na baron Ravberjev beneficij.

— Občespoštovani vodja tukajšnje c. k. finančne direkcije gosp. Alojzij Christ je proslavljen za c. k. dvornika svetnika.

— Gosp. Janko Pajk je postal profesor v Brnu.